

Rapport

Rapport over een klacht over het Leger des Heils

Datum: 24 juni 2011

Rapportnummer: 2011/188

Korte inleiding

1. De ouders van drie kinderen in de leeftijd van drie tot zeven jaar (in 2001) zijn in 2001 gescheiden. De kinderen, twee jongens en een meisje, zijn bij de moeder blijven wonen. De ouders strijden met elkaar, onder andere over het ouderlijk gezag, de verblijfplaats en de omgangsregeling. De kinderen zijn hierdoor in een ernstig loyaliteitsconflict gebracht. De ouders spannen beiden juridische procedures aan en dienen klachten in over hulpverlenende instanties. De Raad voor de Kinderbescherming (verder: de Raad) verricht na een melding van Bureau Jeugdzorg (verder: BJZ) in 2006 onderzoek naar de situatie van de kinderen en stelt op verzoek van de rechtbank later eveneens onderzoek in naar de vraag over het ouderlijk gezag, de hoofdverblijfplaats en de omgangsregeling. Gedurende het onderzoek en ook in de jaren daarvoor, komt er geen omgangsregeling tussen de vader en de kinderen tot stand. In september 2007 adviseert de Raad de rechter om de hoofdverblijfplaats van de twee jongens aan het adres van vader te laten zijn, de hoofdverblijfplaats van de dochter aan het adres van moeder, en een omgangsregeling met de andere ouder vast te stellen van één weekeinde in de 14 dagen en de helft van de vakanties. De Raad adviseert verder om het gezamenlijk ouderlijk gezag te handhaven. Ten slotte adviseert de rechtbank de kinderen voor de duur van een jaar onder toezicht te stellen van het LJ&R.

De rechter vindt zich onvoldoende voorgelicht om te kunnen beslissen over een wijziging van de verblijfplaats van de beide jongens naar hun vader en benoemt daarom een deskundige die daarnaar onderzoek moet verrichten. Daarbij stelt de rechter een voorlopige omgangsregeling tussen de vader en de kinderen vast van eenmaal per veertien dagen, ingaande op 24 november 2007. De rechtbank overweegt daarbij onder andere dat het van groot belang is dat de moeder de kinderen de ruimte geeft in het contact met de vader en dat het haar taak is de kinderen voor te bereiden op en te stimuleren in de omgang met hun vader. De gezinsvoogd kan de moeder en de kinderen ondersteunen bij de op te starten omgangsregeling in het kader van de ondertoezichtstelling. Het verzoek van beide ouders om het enkelhoofdige ouderlijk gezag, wijst de rechter af.

Een goede omgangsregeling tussen de vader en zijn kinderen is ondanks de inspanningen van het LJ&R nooit tot stand gekomen. Gedurende een aantal jaren zijn veel verschillende gerechtelijke procedures gevoerd. Uiteindelijk heeft het Gerechtshof in januari 2010 besloten dat de twee zoons voortaan bij hun vader zullen wonen. Ten aanzien van de dochter werd besloten dat zij bij haar moeder bleef wonen en dat er gedurende één jaar geen contact zou zijn tussen haar en haar vader.

Klacht van de vader bij de Nationale ombudsman

2. Eind 2009 wendde de vader zich met een klacht over het LJ&R tot de Nationale ombudsman. De kritiek van de vader op de opstelling van de gezinsvoogd in het bijzonder

en het LJ&R in het algemeen komt, kort gezegd, op het volgende neer:

de partijdige opstelling;

het niet verrichtten van een neutraal, onafhankelijk en deskundig onderzoek;

het eenzijdig verwoorden van uitlatingen van moeder in verslagen;

handelen in strijd met het de inhoud van het raadsrapport;

het geen recht doen aan zijn rol als vader "en dus ook opvoeder van de kinderen";

het adviseren aan de kinderen niet mee te hoeven werken aan de omgangsregeling;

het als organisatie onvoldoende waarborgen van een juiste verslaglegging door en een neutrale, onpartijdige opstelling van de gezinsvoogd.

De voornaamste klacht van de vader over het LJ&R komt er dus op neer dat aan hem als vader geen recht is gedaan. Hij vindt dat hij steeds opnieuw is weggezet als de niet-meewerkende, slecht functionerende ouder. Hij is bestempeld als de veroorzaker van alle problemen. Verzoeker geeft aan dat hij mede hierdoor in een jarenlange juridische strijd is beland waarin hij zich met zijn rug tegen de muur voelde gezet door de houding en opstelling van de gezinsvoogd van het LJ&R. De werkwijze van het LJ&R heeft grote gevolgen voor de kinderen gehad. Doordat het LJ&R geen oog heeft gehad voor het deloyalisatieproces waarin zij zaten, heeft dit tot schade bij hen geleid. Verzoeker begrijpt niet dat deze voortdurende trein door niemand is stopgezet. Hij vraagt zich af hoe een rechter tot een juiste, in het belang van het kind zijnde beslissing kan komen als de verslaglegging aan de rechter onjuist is doordat een gezinsvoogd zich laat meeslepen door een van de ouders. Ook werpt hij de vraag op hoe je je als ouders kunt verweren tegen een machtige instantie als het LJ&R en of het LJ&R zich van die positie wel voldoende bewust is en als organisatie waarborgen heeft om die positie meer in evenwicht te brengen.

Zienswijze Leger des Heils

3. In reactie op de klacht gaf het LJ&R aan dat de drie kinderen van verzoeker op 6 november 2007 onder toezicht zijn gesteld van het LJ&R. De uitvoering daarvan over de beide zoons is per februari 2010 overgedragen aan de SGJ. Ook de uitvoering van de ondertoezichtstelling over de dochter zal, aldus het LJ&R in augustus 2010 op korte termijn worden overgedragen. De aanleiding van de ondertoezichtstelling is volgens het LJ&R gelegen in de echtscheidingsproblematiek en de zeer problematische relatie tussen de beide ouders. De minderjarigen zijn hierdoor in een uiterst complexe situatie terecht gekomen waardoor zij ernstig in hun ontwikkeling werden bedreigd. De beide ouders hebben in hun onderlinge strijd de belangen van de kinderen uit het oog verloren, aldus het

LJ&R. Uit ervaring, zo geeft het LJ&R aan, is het in dit soort zaken moeilijk, dan wel onmogelijk, om een goede werkrelatie met één dan wel beide ouders op te bouwen. Als er afspraken met één van de ouders zijn gemaakt is de andere ouder het hier doorgaans niet mee eens of één van de ouders heeft het idee dat het LJ&R op de hand van de andere ouder is. Het is als gezinsvoogdijinstelling bijna onmogelijk om het in de ogen van de ouders 'goed' te doen. Uiteraard, zo merkt het LJ&R op, ontslaat dit haar geenszins van haar taak om zich tot het uiterste in te spannen om de belangen van de kinderen te behartigen en bovendien om zich in de uitvoering van de maatregel aan alle zorgvuldigheidseisen te houden. Waarbij het altijd moeilijk zal zijn om beide ouders, of één van hen, tevreden te stellen.

4. In dit geval heeft het LJ&R - na een traject van geboden hulpverlening en eigen ervaringen - het standpunt van de Raad ten aanzien van de verblijfplaats van de kinderen niet overgenomen. Dit heeft verzoeker als partijdig ervaren. Hoewel deze zienswijze volgens het LJ&R vanuit hem begrijpelijk is, deelt het die niet. De gezinsvoogd heeft zich steeds primair ingezet voor de kinderen. Omdat vader al snel weigerde mee te werken, waardoor de kinderen zich (nog) meer tegen hun vader gingen verzetten, heeft de gezinsvoogd positie gekozen om de vader te bewegen mee te werken. Daarbij is steeds geprobeerd om ook de moeder en de kinderen in het traject te blijven meenemen. De vader legt dat uit als positie kiezen tégen hem en vóór de moeder. Hiermee is het LJ&R het niet eens. Het acht de klacht over partijdigheid dan ook ongegrond.

Wel zag het LJ&R een aantal aandachtspunten in de werkwijze die het heeft gevolgd omdat die op bepaalde momenten de schijn van partijdigheid heeft gewekt. Door het LJ&R zijn er bijvoorbeeld brieven aan de rechtbank gestuurd waarin door het LJ&R een standpunt werd ingenomen. Achteraf gezien had het zich hierin neutraler kunnen opstellen door bijvoorbeeld de vader een schriftelijke aanwijzing te geven. Hoewel dit door de vader eveneens als partijdig ervaren had kunnen worden, aldus het LJ&R.

Verder had het in bepaalde correspondentie aan de rechtbank duidelijker kunnen aangeven dat er in de brieven een procesbeschrijving stond vermeld en dat de meningen van beide ouders over deze voorvallen verschilden. Verder verdient ook het woordgebruik in de correspondentie aandacht. Het LJ&R zegde toe beleid te ontwikkelen waarin wordt vastgelegd aan welke criteria correspondentie dient te voldoen en door wie dit getoetst dient te worden voordat het wordt verzonden.

5. Ook hechtte het LJ&R eraan de volgende kanttekening bij de uitspraak van het Hof te plaatsen. Het LJ&R vond deze beschikking cruciaal omdat de opvoedingssituatie van twee van de drie kinderen daarmee ingrijpend is gewijzigd. Wel gaf het LJ&R aan dat uit deze uitspraak niet zonder meer kon worden afgeleid dat de voorgaande beschikkingen van de rechtbank en de werkwijze van het LJ&R onjuist zouden zijn geweest. Het Hof toetst de bestreden beschikking ex nunc en houdt rekening met de omstandigheden in het hier en nu, aldus het LJ&R. Dat het Hof nu van mening is dat een verblijf van de jongens bij hun

moeder niet langer is gerechtvaardigd, zegt niets over alle voorgaande beschikkingen van de rechtbank en de beslissingen van het LJ&R tot dan toe.

Het LJ&R deelt het oordeel van het Hof niet. Het LJ&R stelt vaker te maken te hebben met zogenaamde "omgangs-OTS-zaken" maar heeft daarbij nog niet eerder gezien dat een dergelijke ingrijpende beslissing werd genomen waarbij de verblijfplaats na vele jaren alsnog in tweede aanleg door het Hof bij de andere ouders werd vastgesteld. Het LJ&R acht het onbegrijpelijk dat het Hof (evenals de Raad) zich met name baseert op een FORA-rapportage uit 2002 en twee proefcontacten in 2007 terwijl er sprake is van een situatie van acht jaar later. Dit terwijl in ieder onderzoeksrapport standaard wordt vermeld dat het rapport een beperkte geldigheidsduur heeft van (doorgaans) maximaal één jaar.

6. Ongetwijfeld, zo merkt het LJ&R op, kleurt die mening hun terugblik. Wanneer het LJ&R de ondertoezichtstelling gaat uitvoeren, is er al sinds zeven jaar sprake van een problematische omgang en een problematisch contact tussen de ouders. De standpunten zijn ernstig verhard en onwrikbaar. Ondanks de afwijzende reacties van de kinderen en de grote twijfels bij de moeder is het realiseren van omgang met de vader en beter onderling contact steeds het uitgangspunt geweest. Een vorm van systeemtherapie waarin het oorspronkelijke gezin weer met elkaar in gesprek zou moeten komen alvorens tot omgang over te gaan waarbij niet de verplichting maar juist de eigen wil voorop zou staan, was volgens het LJ&R het beste vertrekpunt. Verzoeker was het daarmee niet eens hetgeen hem volgens het LJ&R door de kinderen zeer kwalijk is genomen. Vader heeft steeds aangegeven dat de kinderen bij hem zouden moeten wonen; een tussenweg was voor hem niet bespreekbaar.

Terugkijkende geeft het LJ&R aan dat het van mening is dat de huidige situatie dermate kunstmatig en onstandvastig voor de kinderen is dat het LJ&R die keuze niet in het belang van de kinderen acht en deze keuze dan ook niet heeft willen maken.

7. Over het optreden van de gezinsvoogd merkt het LJ&R het volgende op. Het optreden van een gezinsvoogd wordt het meest intensief door de werkbegeleider gevolgd. Deze voert gesprekken met de gezinsvoogd waarin alle ins en outs van de hulpverlening worden besproken en afgewogen. Hij beoordeelt ook de rapportages aan de rechtbank die door de vestigingsmanager worden geaccordeerd. Indien een beslissing wordt overwogen waarbij de aard van de hulpverlening of de woonplaats van de kinderen zal wijzigen, wordt deze vraag aan het stafoverleg voorgelegd. De gezinsvoogd, de gedragsdeskundige, de werkbegeleider en de vestigingsmanager nemen hieraan deel. Zo was ook in dit geval gewerkt. Verder was deze zaak veelvuldig en uitgebreid met andere hulpverleners besproken. Dit alles om te voorkomen dat gezinsvoogden worden meegezogen in het gezinssysteem of een tunnelvisie ontwikkelen.

8. Rechterlijke uitspraken worden gelezen door de gezinsvoogd en de werkbegeleider. Zo nodig, zal de werkbegeleider of de gezinsvoogd een rechterlijke uitspraak die een andere

hulpverleningsrichting bepaalt, in het stafoverleg inbrengen. Uit dit soort uitspraken wordt lering getrokken maar wel met de kanttekening dat het mensenwerk blijft en een verkeerde inschatting of fouten mogelijk blijven. Daarnaast merkt het LJ&R op dat het regelmatig wordt geconfronteerd met rechterlijke uitspraken die in de praktijk toch onuitvoerbaar blijven doordat cliënten hieraan simpelweg geen boodschap hebben of geen gevolg geven aan die uitspraak. Ook dat is mensenwerk aldus het LJ&R, en ook dan gaan zij verder, zoekend en lering trekkend uit de dan ontstane situatie.

9. Gebruikelijk is dat een gezinsvoogd de rechter informeert als daarom wordt gevraagd of als dit noodzakelijk is. De gezinsvoogd schrijft niet uit eigen beweging een brief aan de rechter maar kan dit wel na raadpleging van de werkbegeleider doen. In deze zaak is meerdere malen besloten de rechter tussentijds te informeren hetgeen, zo merkt het LJ&R op, in de praktijk niet ongebruikelijk is. Het doel hiervan was de rechter op de hoogte te stellen van het standpunt van het LJ&R. Het LJ&R gaf aan zich bewust te zijn van de impact die een dergelijke brief op de rechter heeft. De eisen waaraan zo'n brief dient te voldoen zijn dezelfde als de eisen waaraan een rapport moet voldoen, namelijk zorgvuldigheid hetgeen tot uitdrukking komt in bronvermelding, het scheiden van feiten en meningen. Deze brieven worden vooraf niet besproken met de ouders omdat het de weergave van de mening van het LJ&R betreft.

10. Het LJ&R gaf verder aan het niet eens te zijn met het verwijt dat de gezinsvoogd in die brieven ten onrechte eenzijdig is ingegaan op de rol van de vader: de rechtbank had in haar uitspraak van 6 november 2007 bepaald dat beide ouders sturende begeleiding nodig hebben om de communicatie zonder strijd te laten verlopen. Als het LJ&R deze opdracht afzet tegen de ervaringen met de vader in de jaren daarop volgend, is het begrijpelijk dat de gezinsvoogd in de brieven vooral zijn rol belicht. De vader heeft zich immers gedurende de ondertoezichtstelling niet dan nauwelijks open gesteld voor structurele begeleiding dan wel opbouwend ouderschap en het voorkomen van strijd.

11. Met betrekking tot de brief van de gezinsvoogd van 27 juli 2009 waarin het verzoek van de moeder om een gebiedsbeperking werd ondersteund, merkte het LJ&R het volgende op. Door de onverwachte bezoeken van vader kwam de ontwikkeling van de kinderen en hun gevoel van veiligheid in het geding. De vader had inmiddels aangifte gedaan tegen de vestigingsmanager en de gezinsvoogd en wilde niet meer met hen in gesprek. Het LJ&R was op dat moment van mening dat ondersteuning van het verzoek van de moeder recht deed aan de belangen van de kinderen in deze situatie. Achteraf bezien is de positie van de gezinsvoogd hierdoor onvoldoende neutraal gebleven. Een betere, neutrale insteek had de schriftelijke aanwijzing kunnen zijn. Daarvan was destijds, om verdere juridisering door het te verwachten bezwaar van vader daartegen, afgezien.

12. Over het schrijven van de brief van 5 oktober 2009, waarin de gezinsvoogd het verzoek van de moeder om het enkelhoofdig ouderlijk gezag onderschrijft, merkt het LJ&R op het gebruikelijk is dat het LJ&R hierover haar mening geeft. Het gaat immers om zaken die

ingrijpende gevolgen voor de kinderen kunnen hebben en juridische consequenties voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling. In dit geval was er op deze manier voor gekozen omdat de rechtbank had verzuimd het LJ&R voor de zitting van enkele dagen later uit te nodigen. Het was beter geweest dat de betreffende brief ook ondertekend was door de vestigingsmanager in plaats van alleen door de gezinsvoogd. Hiermee was de indruk voorkomen dat de brief slechts de persoonlijke visie van de gezinsvoogd behelsde. Dit terwijl de keuze om de moeder in haar verzoek te ondersteunen was besproken in de werkbegeleiding en daar gefiatteerd. Het LJ&R had namelijk geconstateerd dat de houding van vader ten opzichte van alle betrokken hulpverleners en instanties verre van constructief was hetgeen zich onder meer uitte in de vele door hem in gang gezette klachtprocedures. Dit is een goed recht van vader maar heeft in dit geval door de mate waarin vader zich hiervan bediende, een effectieve hulpverlening belemmerd. Hierdoor en door de eigen ervaringen van het LJ&R met de vader, heeft het LJ&R geconcludeerd dat het voor het welzijn van de kinderen beter zou zijn als de rol van de vader in hun leven beperkt zou worden.

13. Wel had er een vervelend incident plaatsgevonden: tijdens een ziekteperiode van de gezinsvoogd is zij vervangen door een andere gezinsvoogd. Zonder overleg met haar werkbegeleider heeft deze gezinsvoogd voor de zitting van 4 september 2008 een stuk geschreven waarin haar eigen visie stond verwoord. Dit was bedoeld als geheugensteun voor de zitting. Het betrof dus geen officiële rapportage vanuit het LJ&R. Deze gang van zaken heeft bij verzoeker voor verwarring gezorgd.

14. Alles is geprobeerd om een omgangsregeling tot stand te brengen, hetgeen in 2008 ook is gelukt. Na de zomervakantie is door een toename van de problemen bij de kinderen aan de rechter gevraagd om de omgang middels systeemtherapie vorm te geven. Het LJ&R zag hierin serieuze mogelijkheden en dat, ingegeven door de ervaring met betrokkenen, had hen ervan overtuigd dat die weg op de lange duur veruit het meest stabiele effect zou opleveren dan welke vorm van dwang dan ook. Hierin zag het LJ&R serieuze mogelijkheden. De taak om een omgangsregeling tot stand te brengen is uiterst serieus genomen.

Alles overziend, komt het LJ&R dan ook tot de conclusie dat de klacht van verzoeker ongegrond is. Het beleid is in de afgelopen jaren getoetst en gefiatteerd door de rechtbank en de klachtencommissie. Dat het Gerechtshof uiteindelijk in een "Salomonsoordeel" de visie van de Raad heeft gevolgd, doet hieraan volgens het LJ&R niet af. Dit neemt echter niet weg dat het LJ&R wel van deze casus wil leren. Er zou een interne studieochtend of dag worden georganiseerd waarin de problematiek van dit soort omgangsots-zaken centraal zou staan. Daarbij zouden ook de ketenpartners worden uitgenodigd. Het voorkomen van partijdigheid zal een van de onderwerpen zijn.

Reactie klachtencommissie Leger des Heils

15. Bij de beoordeling van klachten zegt de klachtencommissie zich vooral te richten op de behoorlijkheidbeginselen. Zij beoordeelt of beslissingen ten aanzien van cliënten zijn genomen op basis van bestaande protocollen en de vigerende wet- en regelgeving en/of ze worden gedragen door het volledige team waarin verschillende disciplines zijn vertegenwoordigd. Daarnaast beoordeelt de klachtencommissie of de zorgvuldigheid bij het nemen van de beslissing voldoende in acht is genomen en/of eventuele van toepassing zijnde procedures correct zijn gevolgd bij het nemen van beslissingen.

De klachtencommissie geeft geen oordeel over verschillen van inzicht die tussen partijen kunnen bestaan met betrekking tot de genomen maatregelen en beslissingen en de wijze van hulpverlening. Evenmin doet de klachtencommissie aan waarheidsvinding behalve wanneer uit de stukken of hetgeen ter zitting naar voren is gekomen blijkt dat zaken in werkelijkheid anders liggen dan aanvankelijk voorgesteld.

Het oordeel van de Nationale ombudsman

16. Het vereiste van professionaliteit houdt in dat ambtenaren met een bijzondere training of opleiding jegens burgers overeenkomstig de standaarden van hun beroepsgroep handelen. Dit geldt ook voor instanties die overheidstaken verrichten zoals een Bureau Jeugdzorg en in dit geval het LJ&R. Dit betekent voor de medewerkers van jeugdzorginstellingen dat van hen een betrokken en actieve werkhouding wordt verlangd waarin het belang van het kind voorop staat. Het belang van het kind vergt in beginsel ook dat gezinsvoogden zich inspannen om tot een goede werkrelatie met ouders te komen. In dat kader mag van gezinsvoogden worden verwacht dat zij ouders behoorlijk behandelen en in ieder geval serieus nemen, met respect behandelen en waar mogelijk laten participeren in beslissingen betreffende de kinderen.

17. In jeugdzaken moet dus door alle betrokkenen het welzijn van het kind voorop gesteld worden. Een uitgangspunt dat ook leidend is voor de rechter in zijn uitspraken. Dit betekent dat het belang van het kind vóór het belang van de ouder gaat en in beslissingen over het kind de wens van de ouders niet doorslaggevend is. De Nationale ombudsman kan zich voorstellen dat het in dit geval voor verzoeker buitengewoon zwaar moet zijn geweest om gedurende lange tijd geen contact te hebben met kinderen. En dat het bij hem tot frustratie heeft geleid dat hij ondanks diverse rechterlijke uitspraken waarin steeds werd bepaald dat er omgang tussen hem en de kinderen moest komen, het hem niet lukte om die omgang van de grond te krijgen. Hij hoopte dan ook dat het LJ&R hierin verandering zou brengen. Feit is echter dat een Bureau Jeugdzorg, en in dit geval het LJ&R, bij een ondertoezichtstelling het laatste woord heeft bij een verschil van mening met de ouder over de beste aanpak voor de kinderen. Het is nu juist één van de bedoelingen van een ondertoezichtstelling dat er kan worden ingegrepen ten behoeve van het kind. Hierbij moet echter wel de kanttekening worden geplaatst dat dit ingrijpen en dus de vorm van de geboden hulp, gericht moet zijn op de uitvoering van de rechterlijke uitspraak. Het vereiste van rechtszekerheid brengt immers met zich mee dat overheidsinstanties en instanties

zoals een Bureau Jeugdzorg dat overheidstaken verricht, gevolg geven aan rechterlijke uitspraken. In het geval de rechter een omgangsregeling vaststelt, moet het handelen van de hulpverlenende instantie erop gericht zijn om tot uitvoering van die rechterlijke uitspraak te komen. Hulpverlening aan de ouders en kinderen moet dan ook in dat kader plaatsvinden.

18. In dit geval was er sprake van een verschil van visie tussen het LJ&R en verzoeker over de wijze waarop uitvoering moest worden gegeven aan de verschillende rechterlijke uitspraken. Het LJ&R heeft het standpunt ingenomen dat het er alles aan heeft gedaan om een omgangsregeling tot stand te brengen. Volgens het LJ&R kon van een omgangsregeling pas sprake zijn indien daarvoor bij de kinderen voldoende draagvlak bestond en zij dat zelf wilden. Dit vergde een andere opstelling van verzoeker naar de kinderen toe, aldus het LJ&R. Verzoeker heeft dit echter niet willen inzien en heeft niet mee willen werken aan de door het LJ&R in dit kader nodig geachte (systeem)therapie waarmee hij het aan zichzelf te wijten heeft dat de omgang niet van de grond is gekomen, aldus het LJ&R. Verzoeker vond het daarentegen na de rechterlijke uitspraak van 26 november 2007 de hoogste tijd dat hij omgang kreeg met zijn kinderen waarbij de omgangsregeling ook snel zou worden uitgebreid. Hij vond dat de gezinsvoogd zich hiervoor onvoldoende inspande en steeds opnieuw partij koos voor het standpunt van zijn ex-echtgenote.

19. De vraag is waardoor dit gevoel bij verzoeker is ontstaan en of het LJ&R hierin iets te verwijten valt. Daarvoor is het volgende van belang.

In november 2007 worden de kinderen onder toezicht gesteld en wordt een voorlopige omgangsregeling door de rechter bepaald. Tijdens het eerste telefooncontact tussen de gezinsvoogd en de moeder op 3 december 2007 geeft de gezinsvoogd aan dat er komend weekend omgang moet komen. Moeder geeft echter aan dat zij wil dat dit wordt uitgesteld zodat de gezinsvoogd de kinderen daarop beter kan voorbereiden. Daarop geeft de gezinsvoogd aan dat de voorbereiding van de kinderen met name bij de moeder ligt. Omgang vindt vervolgens in december 2007 plaats. In januari 2008 stuurt de gezinsvoogd een brief naar de rechtbank waarin staat dat de omgang moeizaam verloopt. De kinderen zouden zich negatief over vader uiten; vader zou de omgangscontacten op een negatieve wijze invullen. Dit zegt de gezinsvoogd van de kinderen te hebben gehoord. De rechter wordt onder andere geadviseerd om het omgangscontact tussen de dochter en vader te vervangen door een begeleid gesprekscontact tussen de dochter en haar vader en een uitbreiding van de omgangsregeling voor de beide jongens om, gelet op de reistijd, meer rust te creëren.

20. Op het moment dat werd besloten deze brief te versturen, was het de rechter, de Raad en alle hulpverlenende instanties duidelijk dat de kinderen in een ernstig loyaliteitsconflict verkeerden waaraan beide ouders debet waren. Bekend was verder dat de moeder op dat moment (nog) niet in staat was de kinderen objectief en met afstand te ondersteunen met

betrekking tot het contact tussen de kinderen en hun vader. Dat de omgang tussen verzoeker en zijn kinderen direct goed zou verlopen, was dan ook niet te verwachten. Desondanks had de rechter besloten dat er omgang moest komen tussen alle kinderen en vader. De rechter sprak de moeder aan op haar taak de kinderen voor te bereiden op en te stimuleren in de omgang met de vader waarbij de gezinsvoogd de moeder en de kinderen ondersteuning kon bieden bij de op te starten omgangsregeling (rechterlijke uitspraak van 26 november 2007). De vraag is dan ook of het in dit soort gevallen, waarin ouders onder andere via de rechter de strijd met elkaar blijven opzoeken, verstandig is om zo kort na een rechterlijke uitspraak waarin alle omstandigheden (dus ook de gevoelens van de kinderen) zijn meegenomen, te vragen om een wijziging van die uitspraak. De kans bestaat namelijk dat ouders, althans een van hen, zich hierdoor gesteund voelen en ruimte voelen om een rechterlijke uitspraak naast zich neer te leggen.

In het geval een hulpverlenende instantie toch redenen ziet om de rechter te vragen zijn eerdere standpunt te wijzigen, dan is het belangrijk dat dit uiterst zorgvuldig gebeurt. De hulpverlening verkeerde op dit moment nog in de beginfase en om het doel van de ondertoezichtstelling, waaronder in dit geval onder andere het opstarten van de omgangsregeling, te bereiken, was het in het belang van de kinderen belangrijk dat met beide ouders een werkrelatie werd nagestreefd. De acties die de gezinsvoogd ondernam, moesten dan ook steeds in dat kader worden geplaatst. Dit vergde van de gezinsvoogd in elk geval dat zij er in - zeker in het begin - voor moest waken niet zelf onderdeel te worden van het conflict.

21. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman was het dan ook beter geweest dat de berichtgeving naar de rechter zo neutraal mogelijk was geweest. De gezinsvoogd had haar uitlatingen daarom beter kunnen plaatsen in het bestaande loyaliteitsconflict van de kinderen: zeggen de kinderen negatieve dingen over hun vader omdat het daadwerkelijk is gebeurd of is dit onderdeel van de loyaliteit aan hun moeder? Is het ook uitzonderlijk dat kinderen na zoveel jaar niet direct positief zijn over het contact met hun vader? Wat vinden vader en moeder van de voorgestelde wijzigingen door de gezinsvoogd en wat betekent dit voor de kans op slagen voor een omgangsregeling? Welke acties had de gezinsvoogd ondernomen om de moeder, zoals de rechter had aangegeven, de kinderen te stimuleren in het contact met hun vader? Dit zijn relevante vragen voor een rechter om tot een beslissing te kunnen komen. Nu heeft de gezinsvoogd door de negatieve uitlatingen van de kinderen over hun vader slechts over te nemen zonder deze in de context van de situatie te plaatsen, de indruk bij verzoeker gewekt dat de oorzaak van het moeizaam verlopen van de omgang bij hem lag. Hiermee is geen recht gedaan aan de situatie zoals die er volgens de rechter in november 2007 lag. De Nationale ombudsman vindt het dan ook begrijpelijk dat de inhoud van deze brief bij verzoeker in het verkeerde keelgat is geschoten en dat dit bij hem tot weerstand heeft geleid hetgeen een goede samenwerking tussen de gezinsvoogd en verzoeker reeds vanaf dat moment in de weg heeft gestaan.

22. In maart 2008 bepaalde de rechter vervolgens dat alle drie de kinderen voorlopig een weekeinde per veertien dagen naar hun vader moesten. Vervolgens wordt er gedurende een aantal maanden een andere gezinsvoogd aangesteld. Ter zitting in augustus 2008 concludeert deze dat er een stijgende lijn in de aanpak van vader met de kinderen zit, de kinderen moeite hebben met de weekenden en in de gesprekken met hun moeder hierover de nadruk ligt op wat er misging terwijl dit in een gesprek met de begeleider wel mee blijkt te vallen. De houding van moeder maakt het voor de kinderen verschrikkelijk om naar vader te gaan hetgeen zeer schadelijk is voor hun ontwikkeling, aldus deze gezinsvoogd. De zorg om de kinderen neemt dus almaar toe. Beide ouders zijn dwingend in het opeisen van hun rechten, zijn gevoelig voor alles wat maar enigszins valt te duiden als partijdigheid en moeten meer afstand nemen van het verleden. De hulpverlening aan het gezin is behoorlijk ingewikkeld. De hulpverlening moet zorgen dat ze onafhankelijk is en toch wordt er van hen gevraagd partij te kiezen, aldus de gezinsvoogd.

De rechter bepaalt in september 2008 dat de kinderen hun hoofdverblijfplaats bij de moeder zullen hebben. Het advies van de Raad om de kinderen uit elkaar te halen vindt de rechter niet in hun belang. De rechter benadrukt nogmaals dat het belang van de kinderen vergt dat er omgang tussen hen en de niet-verzorgende ouder is. Beide ouders worden opgeroepen de positieve zaken met de kinderen te delen en hun zorgen te delen met de gezinsvoogd. Beide ouders worden erop aangesproken dat hun houding tegenover elkaar de kinderen ernstig beschadigt waardoor zij belemmerd worden in hun ontwikkeling. Indien de ouders hun houding ten opzichte van de kinderen niet wijzigen dan lijkt een uithuisplaatsing het enige middel om de ontwikkeling van de kinderen veilig te stellen. Er wordt een omgangsregeling van een weekeinde per veertien dagen vastgesteld waarbij verder wordt bepaald dat de gezinsvoogd die kan uitbreiden.

23. Medio oktober 2008 zet de moeder de omgang stop omdat de kinderen zouden weigeren met de vader mee te gaan. Verzoeker start daarop een kort geding. Het LJ&R adviseert hem om tijdelijk vrijwillig afstand te doen van zijn recht op omgang en mee te werken aan systeemtherapie om zo draagvlak bij alle betrokkenen te creëren. Dit advies schiet verzoeker in het verkeerde keelgat. De Nationale ombudsman kan zich dat indenken. Het gaat om een vader die jarenlange strijd voert om zijn kinderen te kunnen zien. Van de rechter krijgt hij keer op keer te horen dat omgang in het belang van de kinderen is en ouders ernaar moeten streven om die omgang goed te laten verlopen. Ook in de laatste uitspraak heeft de rechter dit nogmaals nadrukkelijk aangegeven en zelfs bepaald dat de gezinsvoogd de omgangsregeling kan uitbreiden. Dit heeft bij verzoeker verwachtingen gewekt. Het advies van het LJ&R staat hier voor zijn gevoel lijnrecht tegenover. Dit sterkt verzoeker in zijn overtuiging dat het LJ&R aan de kant van zijn ex-echtgenote staat. Het argument van het LJ&R dat het bij haar keuzes steeds het belang van de kinderen voorop stelt, roept bij verzoeker de terechte vraag op hoe zich dit verhoudt met de eerdere overweging van de rechter dat omgang met verzoeker, en wel met onmiddellijke ingang, juist in het belang van het kind is.

24. Deze vraag legt een knelpunt bloot: hoe om te gaan met een rechterlijke uitspraak die volgens de hulpverlenende instantie in de praktijk niet (direct) uitvoerbaar is? Uitgangspunt is immers dat de beslissingen over de omgangsregeling, ook de invulling en opschorting daarvan, bij de rechter ligt. De rechter kan de invulling hiervan geheel overlaten aan de hulpverlenende instantie en geen concrete omgangsregeling vaststellen maar hij kan ook zelf bepalen welke omgangsregeling vanaf wanneer dient te gelden. In dat geval moeten ouders erop kunnen vertrouwen dat aan de uitvoering hiervan door hulpverlenende instanties gevolg wordt gegeven. Feit blijft echter dat de hulpverleners in de praktijk aanlopen tegen weigerachtige ouders en kinderen. En de belasting die de uitvoering van de beschikking daardoor meebrengt voor de kinderen. Dit brengt de jeugdzorg in een paradoxale situatie: zij dient immers toe te zien op de ontwikkeling en de veiligheid van het kind en wordt daarvoor ook verantwoordelijk gehouden. Aan de andere kant moet uitvoering worden gegeven aan de rechterlijke uitspraak. Wat kan van de jeugdzorg in die gevallen worden verwacht? In elk geval zullen alle middelen moeten worden aangewend om de weigerachtige ouder en/of kinderen toch tot medewerking te bewegen waarbij duidelijk moet worden gemaakt dat het (rechterlijke) uitgangspunt is dat er omgang tussen de kinderen en de andere ouder moet komen. Zeker in die gevallen waarin de rechter heeft bepaald dat een omgangsregeling in het belang van het kind is en de wens van de ouder hiermee niet overeen komt, mag de weigerachtige ouder hierop indringend worden aangesproken en is het belangrijk dat met name richting die ouder middelen worden ingezet, zoals bijvoorbeeld een schriftelijke aanwijzing. Als alle middelen falen dan kan de hulpverlenende instantie echter niet anders dan de zaak opnieuw voorleggen aan de rechter. Het is vervolgens aan de rechter om de werkwijze van Bureau Jeugdzorg te beoordelen en na te gaan of het alle middelen heeft ingezet en het inderdaad een niet uitvoerbare uitspraak betreft. Ook kan een rechter dan beslissen over andere maatregelen zijn aangewezen, zoals het aanwijzen van een ander Bureau Jeugdzorg, het gelasten van een raadsonderzoek of (in het extreme geval) het voorlopig toevertrouwen van de minderjarigen aan de ouder die omgang wil in plaats van aan de weigerachtige ouder.

25. In dit geval wendde het LJ&R zich na de rechterlijke uitspraak van september 2008 in december 2008 opnieuw tot de rechter: de vestigingsmanager diende bij de rechter het verzoek in om de beschikking waarbij de omgangsregeling is vastgesteld, te wijzigen in die zin dat aan het omgangscontact vorm wordt gegeven middels systeemtherapie. Ook hier dient de vraag zich aan of dit daadwerkelijk zo kort na de uitspraak van de rechter in september 2008 nodig was. Had het LJ&R gebruik gemaakt van alle middelen die haar ten dienst stonden om uitvoering te geven aan de rechterlijke uitspraak, ook richting de moeder? Dit legt een ander knelpunt bloot.

26. Het LJ&R hanteert als uitgangspunt dat de belangen van de kinderen ingevolge artikel 3 van het IVRK de eerste overweging dienen te vormen. Het LJ&R heeft dit uitgangspunt in dit geval als volgt vertaald: het ontwikkelingsbelang van de kinderen dient te prevaleren ten opzichte van de wens van de vader tot omgang. Hoewel dit op zich juist is, is in dit geval

miskend dat het recht op omgang niet alleen een wens van de vader was, maar ook volgens de rechter in het (zelfde ontwikkelings)belang van de kinderen. Het niet hebben van omgang met de andere ouder vormt immers eveneens een bedreiging voor de ontwikkeling van de kinderen. De afweging wat in dit geval moest prevaleren, had de rechter al gemaakt. Die had - meermalen - geoordeeld dat de ontwikkelingsdreiging van geen omgang tussen vader en kinderen kennelijk groter was dan omgang tegen de zin van de kinderen in. Dit biedt de hulpverlenende instantie geen ruimte daarin een eigen, andere afweging te maken. Daarmee ondermijnt het namelijk het vertrouwen in de rechtspraak. In die gevallen kan de hulpverlenende instantie niet anders doen dan terug naar de rechter te gaan en daar verantwoording af te leggen over de middelen die het heeft ingezet om tot uitvoering van de uitspraak te komen en de vraag voor te leggen hoe verder moet worden gegaan. Voor de gevallen waarin die mogelijkheid niet bestaat, zal moeten worden nagedacht over een rechtsingang (bijv. een versnelde procedure) om de eventuele problemen bij uitvoering van de rechterlijke uitspraak aan de rechter te kunnen voorleggen.

27. In de berichtgeving naar de rechtbank kiest het LJ&R opnieuw niet voor een neutrale houding. In de toelichting op het verzoek staan slechts de negatieve verhalen van de kinderen over de vader vermeld. Dit is opvallend omdat de rechter in zijn eerdere uitspraak al had aangegeven dat de moeder de kinderen geen ruimte gaf hierover positief te praten. Plaatsing in het kader van het bestaande loyaliteitsconflict en het aandeel van beide ouders daarin, is opnieuw niet door het LJ&R gebeurd. Integendeel, in die brief beweert het LJ&R dat moeder zich in de loop van de jaren heeft kunnen conformeren aan de uitspraken van de rechtbank terwijl juist uit de rechterlijke uitspraken valt op te maken dat moeder keer op keer geen uitvoering heeft (willen) geven aan de door de rechter bepaalde omgangsregeling en ook in oktober 2008 opnieuw de omgang zou hebben stopgezet.

28. Een volgend opmerkelijk moment is het door de gezinsvoogd onderschrijven van het door de moeder aangevraagde contactverbod in juli 2009. De gezinsvoogd laat in een brief aan de rechter weten, zonder daarnaar gevraagd te zijn, dat zij de moeder steunt in haar verzoek. De gezinsvoogd merkt daarin onder andere op dat verzoeker zijn recht op contact met zijn kinderen ondergeschikt maakt aan de ontwikkeling en het belang van de kinderen. Verzoeker zou geheel eigen opvattingen hebben van zijn rol als vader en opvoeder die een goed contact met de kinderen in de weg staan. De vraag is of dit een juiste stap is geweest.

Aan adviezen en rapportages van BJZ (en ook dus het LJ&R) wordt door de rechters veel waarde toegekend. Dit verlangt dat deze instanties zich terughoudend opstellen bij het ouders adviseren van en hen ondersteunen in welke gerechtelijke stappen zij (moeten) ondernemen en daarin bij voorkeur niet zelf een actieve rol moeten spelen. Dit brengt de neutrale positie van de instantie ten opzichte van de ouders namelijk in gevaar. De andere ouder zal vanaf dat moment menen dat de instantie partijdig is en niet meer mee willen werken aan de hulpverlening hetgeen vaak niet in het belang van de kinderen is. Hiertoe dient dan ook slechts bij uitzondering worden overgegaan. In dit geval was sprake van een

hevige strijd tussen ouders die zich onder andere kenmerkte door vele gerechtelijke procedures. Nu speelde het feit dat moeder zich genoodzaakt zag een contactverbod van verzoeker met zijn kinderen te vragen. Door het verzoek van de moeder te onderschrijven heeft het LJ&R meegedaan aan deze juridische strijd hetgeen juist in dit soort "vechtscheidingen" verre van gewenst is. Het LJ&R werd daarmee zelf onderdeel van het conflict. Bovendien had het LJ&R zich moeten beseffen dat een dergelijk verbod zeer vergaand en ingrijpend is, niet alleen voor verzoeker maar ook voor zijn kinderen. Een dergelijk verbod verhiel zich ook niet met het meerdere malen door de rechter geformuleerde wettelijke uitgangspunt dat verzoeker en zijn kinderen recht op omgang met elkaar hadden. Dit had bij het LJ&R tot het besef moeten leiden zich hierin niet te moeten mengen maar de beslissing daartoe geheel aan de rechter over te laten. Verder is de inhoud van de brief niet zorgvuldig geweest. Het LJ&R is ten aanzien van de mate en inhoud van de beweerdelijk ongewenste contacten kennelijk afgegaan op de verhalen van de moeder en de kinderen. Die verhalen zijn vervolgens als feiten in de brief aan de rechter gepresenteerd ("Sindsdien zoekt vader de kinderen met enige regelmaat onverwacht thuis of bij school op. Wanneer ze niet aanwezig blijken te zijn laat hij doorgaans een tas met snoepgoed, wat geld en een briefje met verwijzingen naar zijn rechtvaardigheidsstrijd aan de deurknop achter"). Ook ontbreekt daarin enigszins begrip voor een vader die gefrustreerd is geraakt omdat hij al jarenlang geen omgang heeft met zijn kinderen, ondanks zijn recht daarop. Tot slot worden de dwangmatige gedragingen van één van de kinderen in verband gebracht met de opstelling van vader (Recent constateren we bij X vergaande dwangmatige gedragingen die verband lijken te houden met onveiligheidsgevoelens als gevolg van bovenbeschreven ontwikkelingen). Daarnaast gevraagd gaf het LJ&R aan dat deze suggestie niet slechts afkomstig was van de gezinsvoogd maar dat zij hierover had overlegd met de gedragsdeskundige. Op basis waarvan zijn de gezinsvoogd en de gedragsdeskundige tot deze conclusie gekomen? Heeft de gedragsdeskundige de minderjarige op dit punt onderzocht? Hoe weten zij dat dit gedrag geen andere oorzaak heeft? Kortom, een suggestieve conclusie die in die brief zonder verdere deskundige onderbouwing niet op zijn plaats was.

29. De rechter wees het verzoek van de moeder af. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman had deze uitspraak tot bezinning bij het LJ&R moeten leiden. Duidelijk was immers dat het door het ondersteunen van het verzoek van de moeder, bij verzoeker de indruk was ontstaan dat eenzijdig de kant van moeder was gekozen. Door de wijze waarop het LJ&R zich op verschillende momenten richting de rechter had uitgelaten, had het zichzelf gepositioneerd tegenover verzoeker en zichzelf daarmee onderdeel gemaakt van het conflict. Dit maakte een werkrelatie met de vader niet meer mogelijk. In hoeverre was het op dat moment nog reëel om tot herstel van het contact tussen vader en de kinderen te komen? Dit had dus het moment moeten zijn om een andere weg in te slaan waarbij verzoeker niet alleen werd weggezet als schuldige, vervelend en lastig maar waarbij er ook werd gekeken naar het handelen van de moeder en er meer oog zou ontstaan voor de positie waarin verzoeker verkeerde.

30. Tot dit besef heeft de uitspraak van de rechter in Kort Geding echter niet geleid. Op 5 oktober 2009 meldt de gezinsvoogd namelijk aan de rechter dat zij het verzoek van de moeder om eenhoofdig ouderlijk gezag aan te vragen, onderschrijft. Ook hiervoor geldt dat de gezinsvoogd zich terughoudend had moeten opstellen. Het wettelijke uitgangspunt is immers dat het in het belang van de het kind is dat ouders het gezamenlijk ouderlijk gezag hebben. Het is mogelijk dat door (één van) de ouders een verzoek wordt ingediend bij de rechter om één van hen te belasten met het ouderlijk gezag. De rechter neemt daarover een beslissing. Een dergelijk verzoek moet goed worden onderbouwd. Er moeten feiten en/of omstandigheden worden aangevoerd op grond waarvan het in het belang van het kind is dat een wijziging van het ouderlijk gezag plaatsvindt. Het gezag wordt slechts dan aan een ouder alleen toegekend, als er onaanvaardbare risico's voor het kind zijn en niet te verwachten is dat hierin binnen afzienbare tijd verbetering komt. Het toekennen van eenhoofdig ouderlijk gezag vindt slechts bij uitzondering plaats. In haar berichtgeving naar de rechter heeft de gezinsvoogd onvoldoende duidelijk gemaakt dat van die uitzonderingssituatie, in het belang van de kinderen, sprake is. Er wordt slechts gewezen naar de halsstarrige, niet meewerkende opstelling van verzoeker. Er wordt geen inzicht gegeven in houding en opstelling van de moeder, noch wordt aangegeven waar de frustratie bij de vader vandaan komt en hoe het LJ&R hiermee is omgegaan. Wederom worden dezelfde verhalen uit eerdere brieven als feiten weergegeven en wordt de oorzaak van het problematische gedrag van een van de kinderen opnieuw geheel bij verzoeker neergelegd. Verder zou het LJ&R als het tot een dergelijke stap besluit, ervan overtuigd moeten zijn dat andere manieren om ouders tot rede te brengen, hebben gefaald. Als dan tot een dergelijke stap wordt besloten, dan moet dit eerst met beide ouders worden besproken. Het slechts eenzijdig berichten van één van de ouders, zoals in dit geval kennelijk is gebeurd, is onhandig en brengt het LJ&R in een positie die bij de andere ouder de schijn van partijdigheid oproept. Uit de brief valt in elk geval op te maken dat het LJ&R niet meer kon samen werken met verzoeker. Dit mag echter geen redenen vormen voor het onderschrijven van het verzoek om enkelhoofdig gezag. Ook met deze actie heeft het LJ&R zich teveel laten meeslepen in het conflict.

31. In de uitspraak van 11 november 2009 wijst de rechter het verzoek van de moeder af. Daarin overweegt de rechter ook dat het LJ&R niet alle middelen heeft ingezet om de noodzakelijke hulpverlening en de omgangsregeling van de grond te laten komen. Ook deze uitspraak had voor het LJ&R een moment moeten zijn om kritisch te kijken naar de weg die het tot dan toe had bewandeld. Ook had het zichzelf de vraag moeten stellen of het nog wel de juiste hulpverlenende instantie was die beide ouders tot samenwerking in het belang van de kinderen zou kunnen bewegen. Het is in dit kader opvallend dat het LJ&R, ook achteraf, deze rechterlijke uitspraak namelijk uitlegt als dat zij niet genoeg andere middelen heeft ingezet in de richting van de vader en daarmee dus wel bij haar standpunt blijft dat de door haar ingestoken weg goed was. In zijn uitspraak merkt de rechter echter nadrukkelijk op dat het LJ&R niet alle middelen heeft ingezet om de noodzakelijke hulpverlening aan de kinderen *en de omgangsregeling* van de grond te

kunnen laten komen. Naast een schriftelijke aanwijzing aan de vader om mee te werken aan de noodzakelijke hulpverlening aan de kinderen had dus ook gekeken kunnen worden naar de mogelijkheden om de moeder een schriftelijke aanwijzing te geven, bijvoorbeeld om mee te werken aan de omgangsregeling, zich positief uit te laten over vader o.i.d.

32. Concluderend oordeelt de Nationale ombudsman dat het LJ&R gedurende het hele proces onvoldoende kritisch is geweest ten aanzien van de eigen rol en daarmee in strijd heeft gehandeld met het vereiste van professionaliteit. Er is onvoldoende inzicht geweest in de opstelling naar verzoeker toe en waartoe dit uiteindelijk heeft geleid. De moeder is te weinig in beeld geweest als medeverantwoordelijke voor de bestaande problematiek en de gezinsvoogd heeft het proces van deloyalisatie naar de vader, waartoe het Hof uiteindelijk concludeert, onvoldoende in de gaten gehad en daarop geen afdoende actie ondernomen. Het LJ&R is er teveel van uitgegaan dat het nodig was om eerst bij de kinderen draagvlak te creëren voor de omgang terwijl de kinderen daarvoor geen ruimte kregen van de moeder en de rechter meermalen had geoordeeld dat het contact meteen moest worden hersteld tussen verzoeker en zijn kinderen. Het LJ&R heeft zich daarmee onderdeel van het conflict gemaakt en heeft zich meerdere malen onnodig sterk tegenover verzoeker gepositioneerd. Verzoeker is steeds opnieuw weggezet als niet meewerkend, rechtlijnig, standvastig, lastig en hoofdverantwoordelijke aan het ontstaan van de problemen. Vanuit die blik is steeds naar verzoeker gekeken. Ook is vanuit die blik gezocht naar oplossingen. Nadat verzoeker had geweigerd mee te werken aan de systeemtherapie is niet duidelijk geworden welke andere middelen zijn ingezet, ook richting de moeder om tot omgang te komen.

Verzoeker en het LJ&R zijn steeds meer tegenover elkaar komen te staan, raakten steeds meer op hun hoede en gaven de ander geen ruimte meer hetgeen het

wantrouwen bij beide vergrootte. Het LJ&R raakte steeds meer overtuigd van het eigen standpunt dat de kern van het probleem bij verzoeker lag. Daartoe werd hij ook meermalen richting de rechter in diskrediet gebracht. Van het LJ&R had als professionele organisatie meer inzicht in de eigen opstelling en een andere houding mogen worden verwacht. Het opvallende is namelijk dat geen enkele leidinggevende, de teamleider noch de vestigingsdirecteur, dit almaar versterkende patroon heeft onderkend en heeft geprobeerd hierin verandering te brengen. Ook na de uitspraak van het Hof die tot een ingrijpende verandering in het leven van de kinderen heeft geleid, is maar zeer beperkt tot een ander inzicht gekomen. Kennelijk ontbreekt een deugdelijk intern terugkoppelingsmechanisme na afgegeven rechterlijke uitspraken. Dit is nodig omdat rechterlijke uitspraken, net als klachten van betrokkenen zowel voor individuele professionals als voor de organisatie waarin zij werken aanwijzingen voor verbetering kunnen opleveren. Er zal dan ook moeten worden gezocht naar een manier van structurele zelfreflectie die passend is voor professionals die werken in een organisatie waarbij sprake is van een grote afhankelijkheid van de burger ten opzichte van die organisatie. Dit vraagt in elk geval om een nadere bezinning aan de hand van deze casus.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het Leger des Heils is gegrond wegens schending van het vereiste van professionaliteit.

Met instemming

Met instemming heeft de Nationale ombudsman kennis genomen van het feit dat het LJ&R heeft aangegeven beleid te zullen ontwikkelen waarin wordt vastgelegd aan welke criteria correspondentie dient te voldoen en door wie dit wordt getoetst voordat het (bijvoorbeeld naar de rechter) kan worden verzonden.

Ook heeft de Nationale ombudsman met instemming kennis genomen van de mededeling van het LJ&R dat een interne studiebijeenkomst wordt georganiseerd waarin de problematiek in deze zogenaamde omgangsots-zaken centraal staat.

De Nationale ombudsman spreekt de verwachting uit dat binnen het LJ&R tevens aandacht komt voor het geven van professionele feedback aan elkaar om daarmee te komen tot een mate van structurele zelfreflectie die bijdraagt tot professioneel handelen binnen een organisatie als het LJ&R.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman geeft het LJ&R in overweging om de lessen die het LJ&R uit deze zaak heeft getrokken (zowel de toegezegde ontwikkeling van beleid als de uitkomsten van de studiedag en de reflectie op dit rapport) terug te koppelen aan verzoeker, bij voorkeur in een persoonlijk gesprek.

Bijlage: het verslag van bevindingen

Algemeen

1. Verzoeker scheidde in 2001 van zijn echtgenote, mevrouw Hx. Verzoeker en mevrouw Hx hebben drie kinderen (geboren in 1994, 1996, en 1998) gekregen. Het gerechtshof in Den Haag bepaalde eind 2003 dat verzoeker zijn kinderen eenmaal per 14 dagen een weekend mocht zien.

2. Op 19 januari 2006 ontving de Raad voor de Kinderbescherming te Zutphen (verder: de Raad) een melding van Bureau Jeugdzorg Gelderland (verder: BJZ). BJZ gaf aan zich ernstige zorgen te maken over de ontwikkeling van twee van de drie kinderen. Er zou nog steeds een strijd gaande zijnde tussen de ouders waarvan de kinderen de dupe dreigden te worden. De Raad startte daarom op 12 april 2006 een onderzoek naar de

opvoedingssituatie van alle drie de kinderen.

3. Ondertussen had mevrouw Hx de rechter op 24 januari 2006 verzocht de omgangsregeling tussen de heer H. en de kinderen te beëindigen en haar het eenhoofdig gezag te geven. De voorzieningenrechter schortte daarop de omgang tussen de heer H. en de kinderen bij uitspraak van 1 februari 2006 op totdat op het verzoek van mevrouw Hx. was beslist.

4. Verzoeker voerde verweer tegen het verzoek van mevrouw Hx. en vroeg de rechter daarbij onder andere hem te belasten met het ouderlijk gezag over de kinderen en de kinderen bij hem te laten wonen.

5. In april 2006 vroeg de rechtbank de Raad vervolgens om onderzoek in te stellen naar en de rechtbank te adviseren over de omgang van de kinderen met de niet-verzorgende ouder, de hoofdverblijfplaats van de kinderen en het ouderlijk gezag. In het kader van het raadsonderzoek besloot de Raad in augustus 2006 tot proefcontacten tussen verzoeker en zijn kinderen. Mevrouw Hx weigerde hieraan mee te werken. In november 2006 gelastte de rechter mevrouw Hx op straffe van een dwangsom aan de proefcontacten mee te werken. In de tussentijd nam de Raad contact op met BJZ omtrent de vraag welke hulp de kinderen konden krijgen. BJZ gaf aan op zoek te zijn naar een instantie die de benodigde hulp kon bieden.

Eind maart 2007 startte het Leger des Heils met de hulpverlening aan de beide ouders en de kinderen.

6. Na twee proefcontacten in april 2007 besloot de Raad in mei 2007, "gelet op de aanhoudende weerstand van moeder bij de totstandkoming van elk contact en de ontbrekende legitimatie om vader te zien", de contacten te stoppen.

7. In haar rapport van 3 september 2007 concludeert de Raad onder andere het volgende:

"De Raad heeft zich geconfronteerd gezien met zeer complexe echtscheidingsproblematiek, die zich al jaren voortsleept. Al sinds de scheiding in 2001 hebben de ouders een tegengesteld en nagenoeg onoverbrugbare visie op hun relationele voorgeschiedenis, het voormalige gezinsklimaat en op het (huidige) functioneren van de kinderen. (...) De afgelopen jaren zijn ouders niet in staat gebleken hun visies bij te stellen en nader tot elkaar te komen. Integendeel, de uiteenlopende visies zijn verder verhard. Ouders bevinden zich in een vicieuze cirkel, waarmee de tegenstellingen en de strijd in stand worden gehouden. Dit is volgens de Raad het cruciale knelpunt waardoor ouders tot op heden niet tot constructief overleg en gezamenlijke afspraken komen die houdbaar blijken en noodzakelijk voor de kinderen.

De angel in de strijd is het beeld dat de moeder schetst van vader als agressor jegens haar en de kinderen. Deze angel houdt de strijd over de kinderen gaande. De kinderen

functioneren in deze strijd letterlijk als lijdend voorwerp.

Reeds in 2002 is BJZ tot de conclusie gekomen dat de kinderen klem zitten tussen de ouders. BJZ heeft toen geadviseerd dat moeder hulp zoekt om haar eigen angsten te overwinnen omdat haar angsten de voortgang van de omgangsregeling vertragen en belemmeren. Tevens is geadviseerd dat er hulp voor de kinderen komt."

en verder:

"Voor wat betreft de kinderen kan ervan uitgegaan worden dat de wijze waarop moeder totnogtoe om lijkt te zijn gegaan met traumatiserende gebeurtenissen in haar leven, van invloed is op hun functioneren. Het is aannemelijk dat moeder haar eigen angsten en overtuigingen door laat vloeien in haar gedrag naar de kinderen en daarmee de door haar geconstateerde angst bij de kinderen mee aanwakkert.

Overwogen is alle drie de kinderen bij moeder te laten verblijven en een omgangsregeling vast te stellen met vader.

Een bij voorbaat kansloze optie gezien het feit dat de kinderen emotioneel niet de toestemming van moeder krijgen om contact met vader te onderhouden. De loyaliteitscrisis zal zich nog erger verankeren en het verzet richting vader zal sterker worden. Het is emotioneel teveel gevraagd van deze kinderen om elke veertien dagen de "kapot geschoten brug" over te steken. De stress en de spanning zullen ernstige gevolgen hebben voor hun welzijn op alle gebieden. (...) Uit het onderzoek blijkt dat moeder (nog) niet in staat is de kinderen objectief en met afstand te ondersteunen met betrekking tot het contact met hun vader. Zelfs indien moeder hierbij gerichte en intensieve ondersteuning zou krijgen acht de Raad de kans dat zij hiertoe binnen afzienbare tijd in staat is, niet reëel. Het ligt niet in de lijn der verwachting dat een denkbeeld dat al zoveel jaren is ingebed op korte termijn bijgesteld kan worden in die mate dat zij objectief en met afstand haar kinderen kan ondersteunen."

De raad adviseerde de rechter om het verzoek van de heer H. om twee van de kinderen voortaan bij hem te laten wonen, toe te wijzen. Ook verzocht de Raad de rechtbank om alle drie de kinderen voor de duur van één jaar onder toezicht te stellen van BJZ, waarbij de ondertoezichtstelling daadwerkelijk uitgevoerd werd door het Leger des Heils.

8. Bij beschikking van 6 november 2007 stelde de kinderrechter de kinderen voor de duur van één jaar onder toezicht van BJZ waarbij de uitvoering van de maatregel werd opgedragen aan het Leger des Heils.

9. Vervolgens stelde de rechter bij beschikking van 26 november 2007 een voorlopige omgangsregeling tussen de heer H. en de kinderen vast van eenmaal per veertien dagen van zaterdagmiddag tot zondagmiddag. Verder besloot de rechter de beslissingen omtrent de hoofdverblijfplaats van de kinderen en de definitieve omgangsregeling aan te houden

totdat de door de rechtbank benoemde orthopedagoog onderzoek had verricht naar de effecten bij de kinderen van een wijziging van hun hoofdverblijfplaats. De rechter overwoog verder dat het uitgangspunt is dat de kinderen en de niet verzorgende ouder recht hebben op omgang met elkaar tenzij zwaarwegende belangen van de kinderen zich daartegen verzetten. In dit geval was daarvan volgens de rechter niets gebleken. De rechtbank gaf aan het belangrijk te vinden dat de moeder de kinderen ruimte zou geven in het contact met hun vader. Zij vond dat het de taak van de moeder was om te kinderen voor te bereiden op en te stimuleren in de omgang met de vader. De gezinsvoogd kon de moeder en de kinderen ondersteunen bij de op te starten omgangsregeling. De gezinsvoogd had als taak de omgangsregeling te coördineren en op het verloop daarvan toezicht te houden. De gezinsvoogd werd verzocht om voor de volgende terechtzitting de rechtbank te rapporteren over het verloop van de omgangsregeling en een advies te geven over een eventuele uitbreiding van de omgangsregeling.

10. Op 23 januari 2008 schreef de gezinsvoogd aan de rechtbank een brief waarin zij verslag doet van het verloop van de omgangsregeling tussen de heer H. en zijn kinderen. Daarin merkt zij ook het volgende op:

"Uit de verslagen van de kinderen komt een vader naar voren die zijn gezag over zijn kinderen (dat hij van de kinderen uitdrukkelijk niet krijgt) probeert af te dwingen door te dreigen met b.v. het inlichten/inschakelen van derden, met hernieuwde conflicten met hun moeder of door een vergelijking te maken hoe ze zich elders gedragen. Er wordt een voortdurende strijd om de macht beschreven. Waarbij het recht om zelf te bepalen om (geen) contact te willen het begin lijkt te zijn.

Ook zou vader met name X uitlokken een aanmoedigen tot fout/ongewenst gedrag. Zo zou vader aan het eind van het derde weekend toen X met steentjes gooide, haar hebben uitgenodigd om nog grotere stenen te zoeken om daarmee de ruit in te gooien en gezegd hebben "kom op dan, dat durf je niet". Hij zou daarbij ook foto's hebben gemaakt van beschadigingen die ze had veroorzaakt, om vervolgens te zeggen: Hiermee ga ik naar de voogd en de politie. Dit voorbeeld wordt ook door moeder als getuige daarvan beschreven."

11. In maart 2008 tot en met augustus 2008 vond de begeleiding plaats door een andere gezinsvoogd.

12. Op 17 maart 2008 stelde de rechter een voorlopige omgangsregeling vast, inhoudende dat de kinderen eenmaal per veertien dagen van zaterdagmiddag 12:00 uur tot zondagavond 18:00 uur met hun vader zouden doorbrengen.

13. De door de rechter aangestelde deskundige berichtte de rechtbank op 1 april 2008 dat haar onderzoek tijdens de tweede bijeenkomst door verzoeker is beëindigd omdat verzoeker de deskundige als onvoldoende neutraal beschouwde

14. Bij beschikking van 1 september 2008 bepaalde de rechter dat de kinderen hun hoofdverblijfplaats aan het adres van de moeder zouden houden. Verder werd daarin bepaald dat de heer H. de kinderen één keer per veertien dagen van zaterdagochtend tot zondagmiddag bij zich mocht hebben alsmede, zo mogelijk, de helft van de schoolvakanties.

Ook bepaalde de rechter dat de gezinsvoogd de omgangsregeling kon uitbreiden tot een weekendregeling van vrijdagavond tot zondagavond.

In de beschikking staat onder andere het volgende:

"Ter terechtzitting is naar voren gebracht dat de systeemtherapie niet is gestart, aangezien de ouders niet beide wilden meewerken aan deze vorm van hulpverlening. De gezinsvoogd heeft daarbij toegelicht dat het thans in het belang van de kinderen is dat zij individuele hulpverlening gaan krijgen.

(...)

het advies van de gezinsvoogd

De gezinsvoogd geeft aan dat de vader na ieder omgangsweekend een verslagje stuurt over het verloop van dat weekend. Hij staat open voor een gesprek over de omgang met zijn kinderen en voor nieuwe gezichtspunten. De vader toont zich hierin leerbaar en neemt de adviezen mee in het volgende weekend. De spanningen rondom de weekenden en de houding van de moeder, die de kinderen stimuleert om vooral er tegenop te zien en alleen te kijken naar wat er fout is, maakt het voor alle drie de kinderen verschrikkelijk om naar vader te gaan. Dit is zeer schadelijk voor de ontwikkeling van de kinderen. X is in de fase dat zij er alles aan doet om onder het weekend uit te komen. Zij gelooft ook dat haar vader de meest verschrikkelijke man is die er op aarde rond loopt.

(...)

het advies van de Raad

De raadsvertegenwoordiger persisteert bij het gegeven advies in het raadsonderzoek d.d. 3 september 2007. De zorgen die thans worden besproken waren destijds ook aanwezig. Er is een aantal kleine stapjes gezet. Het is zorgelijk dat de kinderen de rekening betalen van het conflict van hun ouders. De ouders benoemen beide enkel wat er niet goed gaat. De kinderen krijgen enkel negatieve input van de ouders."

(...)

Omgang

Nogmaals, wellicht ten overvloede, overweegt de rechtbank dat het uitgangspunt is dat kinderen en de niet-verzorgende ouder recht hebben op omgang met elkaar. (...)

De ouders dienen zich er van bewust te zijn dat de houding die zij thans tegenover elkaar aannemen de kinderen ernstig beschadigt en dat de kinderen daardoor belemmerd worden zich goed te ontwikkelen. (...) De ouders dienen zich te realiseren dat door de inmiddels uitgesproken ondertoezichtstelling hun gezag - en de ruimte die zij zich hierin beiden hebben toegemeten - wordt ingeperkt. Wanneer de ouders de belangen van de kinderen blijven negeren, door hun houding ten aanzien van de kinderen niet te wijzigen, lijkt een uithuisplaatsing van de kinderen het enige middel om de belangen van de kinderen en daarmee hun ontwikkeling veilig te stellen."

15. Tegen deze uitspraak stelde de heer H. hoger beroep in.

16. De omgang stokte op een gegeven moment weer. Daarop stelde de gezinsvoogd de heer H. voor om tijdelijk vrijwillig afstand te doen van zijn recht op omgang met de kinderen en mee te werken aan systeemtherapie. De heer H. was daartoe niet bereid. Daarop diende het LJ&R op 5 december 2008 een verzoek tot wijziging van de bij uitspraak van 1 september 2008 vastgestelde omgangsregeling in. De rechter werd gevraagd om te bepalen dat aan het omgangsrecht voorlopig vorm zou worden gegeven middels systeemtherapie. De heer H. vroeg ondertussen de rechter in kort geding om te bepalen dat zijn zoons voorlopig bij hem kwamen wonen en mevrouw Hx op last van een dwangsom te veroordelen tot medewerking van een omgangsregeling met zijn dochter, althans mevrouw Hx. op last van een dwangsom te veroordelen tot uitvoering van de omgangsregeling betreffende alle drie de kinderen. De gezinsvoogd nam daarop contact op met de rechtbank met de vraag hoe het LJ&R haar standpunt kon inbrengen in het kort geding. De kort geding rechter verklaarde de heer H. niet ontvankelijk in zijn vordering mede omdat het spoedeisend belang ontbrak doordat er al een zittingsdatum stond gepland voor de behandeling van het verzoek van het LJ&R. Daarbij overwoog de rechter dat verzoeker het zelf in de hand had contact te hebben met zijn kinderen door mee te werken aan de systeemtherapie.

17. Op 13 januari 2009 vond de mondelinge behandeling van het verzoekschrift van het LJ&R plaats bij de rechtbank.

18. Op 27 januari 2009 deed de rechter uitspraak op het verzoek van het LJ&R. De kinderrechter merkt daarin nogmaals op dat het uitgangspunt is dat er omgang is tussen een kind en de niet-verzorgende ouder. In dit geval was het de rechter echter duidelijk geworden dat bij één van de kinderen geen enkel draagvlak bestond om omgang met zijn vader tot stand te brengen. Gedwongen voortgang van de omgangsregeling vond de kinderrechter dan ook niet in het belang van dit kind. Opgemerkt werd dat van de moeder mag worden verwacht dat zij haar zoon stimuleert zijn vader te bezoeken en op positieve wijze hierover spreekt. De heer H. werd aangespoord om zich coöperatief op te stellen ten

aanzien van de geïndiceerde hulpverlening (de systeemtherapie). Het verzoek van het LJ&R om het recht op omgang tussen de heer H. en zijn zoon voorlopig vorm te geven middels systeemtherapie, werd toegewezen.

19. Op 27 juli 2009 zond de gezinsvoogd een brief aan de rechtbank. Daarin gaf zij onder andere het volgende aan:

"Op 19 augustus 2009 dient bij uw rechtbank een verzoek van mevrouw Hx. om een contactverbod (...) voor meneer H. inzake hun beider kinderen. Omdat dit verzoek tijdens mijn vakantie ter zitting komt zal ik in deze brief een korte samenvatting geven van onze ervaringen met deze zaak en onze visie geven op het verzoek.

(...)

Wij hebben in deze periode gezien dat meneer H. voor alles, strijd voor zijn rechten. Op zichzelf een goede en nastrevenswaardige zaak. Ware het niet dat het belang van de kinderen en hun ontwikkeling, door hem, aan dit recht ondergeschikt wordt gemaakt.

(...)

Vader heeft geheel eigen opvattingen van zijn rol als vader en opvoeder. Deze opvattingen, die een goede interactie/contact met de kinderen in de weg staan, blijken moeilijk te beïnvloeden of te corrigeren.

Sinds december 2008 zijn er geen omgangscontacten meer tussen de kinderen en hun vader. Sindsdien zoekt de vader de kinderen met enige regelmaat onverwacht thuis of bij school op. Wanneer ze niet aanwezig blijken te zijn laat hij doorgaans een tas met snoepgoed, wat geld en een briefje met verwijzingen naar zijn rechtvaardigheidsstrijd aan de deurknop achter. Deze onverwachte bezoeken zijn aanleiding tot veel onrust en onveiligheidsgevoelens bij de kinderen. Uitleg over de gevolgen voor de kinderen en verzoeken van onze zijde om deze bezoeken te staken legt vader naast zich neer.

Een nader problematisch gevolg van de opstelling van vader is de afgelopen maanden in volle hevigheid naar voren gekomen. Het functioneren van Y op de basisschool is voor het vervolgonderwijs aanleiding nader onderzoek t.a.v. intelligentie en sociaal emotioneel functioneren van Y, alvorens hij kan worden toegelaten.

Vader heeft als medegezaghebbende ouder in het verleden toen de basisschool daar aanleiding toe zag en ook nu, zijn toestemming voor onderzoek geweigerd.

(...)

Intussen heeft vader afgelopen april aangifte gedaan tegen de vestigingsmanager en gezinsvoogd van LJ&R. Sindsdien wordt post van LJ&R aan het heer H. retour gezonden

onder toevoeging dat het hem: "niet verstandig lijkt dat er correspondentie plaatsvindt tussen aangever en verdachte". Hierdoor stelt hij zich onbereikbaar op voor ons.

LJ&R onderschrijft, gezien het bovenstaande de noodzaak van een gebiedsbeperking voor de heer H."

20. Bij uitspraak van 1 oktober 2009 wees de voorzieningenrechter de vordering van mevrouw Hx. tot het opleggen van een contactverbod aan de heer H., af. De rechter vond de verklaring van mevrouw Hx. onvoldoende om daaruit te kunnen afleiden dat de heer H. de kinderen stelselmatig lastigviel dan wel dreigende gedrag ten opzichte van hen vertoonde. Ook het verzoek van de heer H. om een (voorlopige) omgangsregeling vast te stellen, werd afgewezen.

21. Op 5 oktober 2009 zond de gezinsvoogd opnieuw een brief aan de rechtbank. Dit naar aanleiding van het door mevrouw Hx ingediende verzoek om haar het eenhoofdig gezag over de kinderen te geven. Hierin staat hetzelfde als in haar eerdere brief van 27 juli 2009 aan de rechtbank. De conclusie luidt echter als volgt:

"In de afgelopen jaren hebben we gezien dat vader net als in bovenstaande voorbeelden zijn gezagspositie gebruikt om vrijwel elke gelegenheid waarbij een gezaghebbende ouder in beeld komt (o.a. scholen en hulpverlening aan de kinderen) aan te grijpen voor zijn strijd om moeder als ouder te diskwalificeren. Hij doet dit door zijn persoonlijke visie op de in zijn ogen falende opvoeding door moeder, de echtscheiding en de daaruit voortvloeiende problematiek van de kinderen te ventileren en te laten vastleggen/opnemen in rapportages. In deze visie is geen ruimte voor andere ontwikkelingen dan die welke aansluiten bij zijn eerder vastgezette problematiek noch voor een eigen aandeel van vader zelf in deze problematiek. Door deze opstelling wordt de frustratie van de kinderen vergroot en de noodzakelijke hulpverlening aan de kinderen belemmerd of in het gunstigste geval ernstig vertraagd.

LJ&R onderschrijft, gezien het bovenstaande de noodzaak van het toewijzen van eenhoofdig gezag aan mevrouw Hx als verzorgende ouder".

22. Bij uitspraak van 11 november 2009 wees de rechter het verzoek van mevrouw Hx. af omdat volgens haar het LJ&R nog verschillende middelen (onder andere wijziging van de gezinsvoogd(ijwerker) en een schriftelijke aanwijzing) kon inzetten om de noodzakelijke hulpverlening en de omgangsregeling van de grond te laten komen.

De Raad merkte ter zitting het volgende op:

"De Raad heeft zich gerefereerd aan het oordeel van de rechtbank.

Daarbij heeft de raad zich op het standpunt gesteld dat naar zijn mening nog niet alle middelen zijn ingezet op de noodzakelijke hulpverlening van de grond te laten komen. Een

ondertoezichtstelling is in het bijzonder bedoeld om de noodzakelijke hulpverlening te waarborgen. Uit niets blijkt dat de gezinsvoogd in deze al datgene wat in haar vermogen ligt heeft gebruikt."

Volgens de beschikking had de gezinsvoogd tijdens de mondelinge behandeling het volgende naar voren gebracht:

"De stichting heeft het verzoek van de moeder ondersteund.

Daarbij heeft de stichting aangegeven dat de minderjarigen wel degelijk klem en verloren zijn geraakt door de voortdurende strijd die de moeder en de vader met elkaar voeren. De vader heeft in de afgelopen jaren zijn gezagspositie gebruikt om vrijwel elke gelegenheid, waarbij een gezaghebbende ouder in beeld komt, aangegrepen voor zijn strijd om moeder als ouder te diskwalificeren. Hij doet dit door zijn persoonlijke visie op de in zijn ogen falende opvoeding door de moeder, de echtscheiding, en de daaruit voortvloeiende problematiek van de minderjarigen te ventileren en te laten vastleggen in rapportages. In deze visie is geen ruimte voor andere ontwikkelingen dan die welke aansluiten bij zijn eerder vastgezette visie op de problematiek. Door deze opstelling wordt de frustratie van de minderjarigen vergroot en de noodzakelijke hulpverlening aan de minderjarigen belemmerd of in het gunstige geval ernstig vertraagd. Voorst heeft de stichting aangegeven dat de omgangsregeling - ondanks alle inspanningen van de diverse hulpverleners daartoe - niet van de grond is gekomen. Er is bij de minderjarigen geen draagvlak meer aanwezig voor omgang. De vader heeft geheel eigen opvattingen aan zijn rol als vader en opvoeder. Deze opvattingen, die een goede interactie met de minderjarigen in de weg staan, blijken moeilijk te beïnvloeden of te corrigeren. De vader staat niet open voor wat de minderjarigen hem willen zeggen over zijn gedragingen en uitlatingen waarmee hij hen kwetst en wat voor hen het contact met hem in de weg staat. De vader wil helaas niet deelnemen aan de voorgestelde systeemtherapie. Family First is geen optie, omdat er in deze geen sprake is van een uithuisplaatsing."

23. Het Gerechtshof deed op 26 januari 2010 uitspraak. Daarin bepaalde het dat de twee zonen van de heer H. met ingang van de komende krokusvakantie bij hem moesten gaan wonen. Ten aanzien van de dochter werd bepaald dat zij bij haar moeder bleef wonen en dat de heer H voor de periode van een jaar geen contact met haar mocht hebben.

24. Krachtens de beschikking had de Raad ter zitting aangegeven nog steeds achter haar eerder op 3 september 2007 gegeven advies te staan. Volgens de Raad was het rapport nog steeds actueel en was de situatie niet gewijzigd. Zij vond nog steeds dat de zonen bij de heer H. moesten gaan wonen. Volgens de Raad zat de gezinsvoogd met de ouders gevangen in een vicieuze cirkel.

De gezinsvoogd had aangegeven dat het eerdere Fora-advies en het raadsrapport wel degelijk door de ontwikkelingen waren achterhaald. Zij vond het niet in het belang van de

beide zonen hun verblijfplaats te veranderen. Zij vond dat de heer H. wel opvoedingskwaliteiten had maar vroeg zich of hij, gelet op de ontwikkeling van de kinderen en de manier waarop zij tegen hem ageerden, daar wel op kon aansluiten. Verder vroeg zij zich af of de positieve kentering bij de moeder wel door de Raad was meegenomen. Zij vond het niet in het belang van de kinderen dat zij uit elkaar werden gehaald.

25. Het Hof gaf aan het Fora-rapport van 2002 en het raadsrapport van 2007 over te nemen en mee te nemen in haar beslissing. Het Hof vond het raadsonderzoek voldoende diepgaand en breed uitgevoerd. Zij vond ook dat het raadsrapport nog steeds actueel was en niet achterhaald door de ontwikkelingen. Op grond van beide rapporten en hetgeen ter zitting was besproken, kwam het Hof tot het oordeel dat het in het belang van de beide zonen was dat zij voortaan bij hun vader zouden wonen. Daarbij overwoog het Hof onder andere het volgende:

"De angel in de strijd is het beeld dat de moeder schetst van de vader als agressor jegens haar en de kinderen. Deze angel houdt de strijd over de kinderen gaande.

De kinderen functioneren in deze strijd als lijdend voorwerp.

Op basis van de stukken blijkt dat de moeder zeer betrokken is op haar kinderen maar dat zij moeite heeft om eigen gevoelens en wensen te scheiden van die van de kinderen. Er is sprake van gerichtheid op zichzelf en de eigen behoeften. Met betrekking tot de pedagogische kwaliteiten van de moeder blijft, alhoewel zij zich naar beste weten lijkt in te zetten, veel onduidelijk; zij geeft er weinig blijk van te beseffen wat het effect is van haar optreden in de voorbije geschiedenis en wat het betekent voor de band tussen de vader en de kinderen. De moeder diskwalificeert de vader als een man met een duidelijke eigen mening en visie en zij laat zich daarnaast negatief uit over zijn kwaliteiten als opvoeder. Een eigen rol in hetgeen tussen haar en de vader en met de kinderen is gebeurd wordt door haar niet gezien. Elke verantwoordelijkheid hiervoor wordt door haar bij de vader gelegd.

(...)

Om niet tegen hun eigen emotionele grenzen aan te lopen, kunnen X, Y en Z niet anders dan zich conformeren aan de houding en gevoelens van de moeder ten opzichte van de vader en zich deloyaal opstellen naar hun vader. De moeder is ondanks jarenlange ondersteuning vanuit de hulpverlening niet in staat om de kinderen objectief en met afstand te ondersteunen in het contact met hun vader. Zolang de moeder hiertoe niet in staat is, is het onmogelijk tot een constructieve omgangsregeling te komen.

(...)

Het effect van de jarenlang strijd tussen de ouders op de ontwikkeling van de kinderen is inmiddels zo groot dat deze ontwikkeling gevaar loopt. De gezinsvoogd heeft bij

gelegenheid van de mondelinge behandeling bij de rechtbank verklaard dat het slecht gaat met de kinderen en dat de situatie waarin de kinderen zich bevinden zeer zorgelijk is.

De kinderen groeien op met een negatief beeld van hun vader. Zij associëren hun vader met geweld en angst. Hun vader is een man waarvoor ze bang moeten zijn. Het is zorgelijk dat de kinderen opgroeien met deze angst die door de hardnekkige weerstand van de moeder tegen de vader in stand wordt gehouden en de vraag rijst of deze angst reëel is gezien het feit dat dit beeld niet wordt bevestigd/ondersteund door derden. (...) De eenzijdige loyaliteit aan hun moeder zal verder toenemen evenals de vervreemding van hun vader.

(...)

Het hof is met de raad van oordeel dat dit proces van deloyalisatie in het belang van de kinderen doorbroken moet worden nu het nog kan."

26. Uiteindelijk zijn de twee zoons in februari 2010 bij de heer H. komen wonen. Tot die tijd waren er 23 rechtszittingen geweest.

Klachtbehandeling door het Leger des Heils

27. Op 27 november 2008 diende verzoeker een klacht in bij de klachtencommissie van het Leger des Heils. Verzoeker verwijt daarin, kort samengevat, dat de (eerste) gezinsvoogd zich partijdig had opgesteld, geen onderzoek heeft verricht naar het verloop van de contactmomenten bij hem thuis, ongefundeerde en ongenuanceerde conclusies trok, geen recht heeft gedaan aan zijn ouderrol en zijn ex-echtgenote en kinderen heeft geadviseerd niet mee te werken aan de vastgestelde omgangsregeling.

28. Op 29 december 2008 diende verzoeker een tweede klacht in bij de klachtencommissie van het Leger des Heils. Daarin uitte hij zijn ongenoegen over het feit dat het LJ&R een verzoekschrift tot wijziging van de omgangsregeling had ingediend. Hij vond dat dit onder andere in strijd was met artikel 8 van het EVRM.

29. Omdat de heer H. het er niet mee eens was dat de gezinsvoogd over wie hij een klacht had ingediend ter zitting van 13 januari 2009 als vertegenwoordiger van BJZ optrad, diende hij hierover op 26 januari 2009 een klacht in bij de klachtencommissie van het LJ&R. Ook over haar optreden ter zitting was hij ontevreden.

30. Op 17 april 2009 vond de mondelinge behandeling van verzoekers klachten door de klachtencommissie plaats. Op 15 mei 2009 deed de klachtencommissie uitspraak. Daarin oordeelde zij als volgt. De klacht dat de gezinsvoogd zich partijdig had opgesteld, werd ongegrond verklaard. De klacht dat de gezinsvoogd, zonder aanwezig te zijn geweest bij de contacten met de kinderen daarover wel conclusies had getrokken, werd gegrond verklaard. De klacht dat de gezinsvoogd zonder enig onderzoek conclusies trok waarin de

uitlatingen van de moeder als waar werden aangenomen, werd ongegrond verklaard. De klacht dat het LJ&R met de door haar benoemde gronden afweek van het rapport van de Raad, werd ongegrond verklaard. De klacht dat geen recht werd gedaan aan zijn positie als vader werd deels gegrond en deels ongegrond verklaard. De klacht dat de gezinsvoogd mevrouw Hx en de kinderen zou hebben geadviseerd niet mee te werken aan de omgangsregeling, werd ongegrond verklaard. De klacht dat de vestigingsmanager een partijdige positie had ingenomen, werd eveneens ongegrond verklaard.

31. De heer H. diende op 10 augustus 2009 opnieuw een klacht in. Ook ditmaal verweet de heer H. de gezinsvoogd een partijdige opstelling. Zijn daarop volgende klachtbrief van 22 december 2009 beschouwde de klachtencommissie als een aanvulling op zijn klacht van 10 augustus 2009. Daarin verweet de heer H. de gezinsvoogd dat zij de moeder had gesteund in haar verzoek om een contactverbod en het enkelhoofdig ouderlijk gezag. Ook dit kwam neer op een partijdige opstelling, aldus de heer H.

32. De klachtencommissie verklaarde deze klachten bij uitspraak van 9 februari 2010 ongegrond. Zij hield het er onder andere op dat er tussen de heer H. en de gezinsvoogd sprake was van een verschil in visie ten aanzien van de hulpverlening en verschil in interpretatie van rapporten en citaten daaruit. Hiermee was echter nog geen sprake van een eenzijdige verslaglegging.

2

2010.02442

De Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

de Nationale ombudsman